פרשת כי תצא
שנת תשפ"א לפ"ק
גליון מ"ד

מכון תולדות יהודה סטיטשין
להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א

דעהו

דע את אלקי אביך ועבדהו

גליון מיוחד **לבחורי חמד** • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעור לחודש אלול
(ג' שופטים תשפ"א בירושלים עיה"ק תובב"א)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

חנון המרבה לסלוח:

כח התשובה: מפני שלא ברא הקב"ה שום דבר לבטלה

א. כח התשובה ביד כל אדם

הקב"ה הבטיח שנעשה תשובה באחרית הימים | מכח הבטחה זו יש התעוררות תשובה בחודש אלול | **כל כח התשובה אינו מצד הבחירה אלא מצד הידיעה** | מהות הידיעה: הקב"ה לא ברא עולמו על הספק וכל מה שעשה מוכרח שיצליח

ב. הרוצה בתשובה: חידושו של תשובה

'כי ירבה לסלוח' היינו הרבה יותר ממה שהשכל משיג | מה שאין האדם מאמין בכח התשובה הוא מניעה מלעשות תשובה | **היתכן שברא הקב"ה בריות שלא יהיה להם תיקון, א"כ אין זה 'להיטיב'** | הטעם שיש חטאים שעליהם קשה לעשות תשובה

ג. הגילוי של י"ג מידות של רחמים

ביאור מה שהי"ג מידות של רחמים נקראו גאות ה' | אצל הקב"ה שום דבר אינו גאות מלבד סילוק יכולתו ונתינת בחירה לבני האדם | **המלאכים קטרגו על בריאת האדם, והקב"ה לא ענה להם שום דבר – מי כמכה באלמים ה'**

דער רבונו של עולם שטייט נישט מיט קיין שטעקן און פאדערט פונעם מענטש מער פון וויפיל ער קען - **נאר ער איז א גוטער טאטע וואס האט אים ליב און קוקט ארויס אויף זיין הצלחה!** דער רבונו של עולם פריידט זיך מיט אים - און ממילא, פריידט ער זיך מיטן רבונו של עולם!

מדור מסילת ישרים
עמוד ה'

א.

סוף כל אדם לעשות תשובה

הקב"ה הבטיח שנעשה תשובה באחרית הימים | כל כח התשובה אינו מצד הבחירה אלא מצד הידיעה | **ולפי זה מובן אמאי כתב הרמב"ם ענין ידיעה ובחירה בהלכות תשובה** | מהות הידיעה: הקב"ה לא ברא עולמו על הספק וכל מה שעשה מוכרח שיצליח

הקב"ה הבטיח שיעשו ישראל תשובה באחרית הימים

הנה מצות התשובה יש בה כמה דברים שאינם ככל המצוות שבתורה, ואחד מעיקרי הדברים הוא שמלבד מה שהקב"ה ציוה אותנו על התשובה הוסיף גם להבטיח אותנו עליה, וכלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ה ה"ה) "**וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין**", והיינו שהקב"ה הבטיח שכלל ישראל יעשו תשובה באחרית הימים.

והבטחה זו שכלל ישראל יעשו תשובה באחרית הימים - היא הכח של חודש אלול, **והוא על פי הכלל שכל מה שמתרחש במשך כל ימי העולם מתרחש בזעיר אנפין מידי שנה ושנה**, ולפי זה אחרית השנה דהיינו חודש אלול, דומה לאחרית הימים, ומכיון שעל אחרית הימים כבר הובטחנו על התשובה וכדברי הרמב"ם הנ"ל וכן גם כתיב להדיא (ישעיה כז, יג) 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים' - **על כן גם בחודש אלול מתקיימת בזעיר אנפין ההבטחה הזאת**, וכאילו יש שופר גדול התוקע והוא אשר מעורר את בני האדם לתשובה.

מצד אחד יש בחירה על מצות תשובה ומאידך הקב"ה הבטיח שנקיימנה

והנה דבר זה שהקב"ה הבטיח שיבוא זמן שכל ישראל יעשו תשובה, הוא חידוש גדול מאוד וקשה ליישבו כראוי, כי הלא התשובה היא אחת ממצות התורה, וכל מצוות התורה נתונות לבחירה ביד האדם אם לעשותם או לאו, **ואיך יתכן שתהיה מצוה שאין לו לאדם בחירה על זה אלא הקב"ה מבטיחו שיקיימנה.**

אבל ביאור הענין הוא, כי אכן מצד הבחירה אין האדם מוכרח על התשובה, אבל הלא הקב"ה הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים וכולם בידיו כחומר ביד היוצר, ולכן סופו שיכריח את כל בני האדם לשוב אליו בתשובה, ואף מי שמצד בחירתו לא ירצה בתשובה הנה הקב"ה יכריחו שישוב בתשובה. והרי זה כמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ה ה"ה) מענין הידיעה והבחירה, שסותרים לכאורה זה את זה ואינו מובן לנו איך עולים שניהם בקנה

בני יששכר לחודש תשרי מאמר ד'

שובה ישראל עד וכו'. כבר נתבאר לעיל הדקדוקים, ועתה נאמר מה שכבר נתחבטו הקדמונים בעסק יסודי התורה התאמתות הידיעה ובחירה, הידיעה נתאמתה לנו על פי התורה, כענין שנאמר ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך וכו' [שמות ג יט], וכן בכל התורה וכל ספרי נביאים מלאים מידיעת הבורא ית"ש בעבר והוה ועתיד מן כל הנבראים... ובזה יתבארו ג"כ דברי הנביא, שובה ישראל עד הוי"ה אלקיך, עד אשר יתאמת לך ב' הענינים ידיעה ובחירה, אשר על זה מורה יחוד ב' שמות הנ"ל הוי"ה אלקי"ם כמו"ש לעיל, וז"ש כי כשלת בעונך, העונות יתייחסו לך כי עשית בבחירתך והידיעה לא הכריחה אותך

נקודות:

והבטחה זו שכלל ישראל יעשו תשובה באחרית הימים – היא הכח של חודש אלול, **והוא על פי הכלל שכל מה שמתרחש במשך כל ימי העולם מתרחש בזעיר אנפין מידי שנה ושנה,** ולפי זה אחרית השנה דהיינו חודש אלול, דומה לאחרית הימים, ומכיון שעל אחרית הימים כבר הובטחנו על התשובה וכדברי הרמב"ם הנ"ל... **על כן גם בחודש אלול מתקיימת בזעיר אנפין ההבטחה הזאת**

~

וזהו סוד גדול וזהו סוד הידיעה, **והיינו שאכן בריאת העולם לא הייתה לחנם, ואם ברא הקב"ה את העולם מוכרח שיגיע לתכליתו ויצליח בשלימות, וסוף כל סוף יגיעו כולם לתיקונם,** וכן כתיב להדיא (ש"ב יד, יד) 'וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח', וזהו כוחה של התשובה

אחד ועי"ז נאמר (ישעיה נה, ח) 'כי לא מחשבותי מחשבותיכם'.

אמאי לא כתב הרמב"ם את ענין הידיעה והבחירה בהלכות יסודי התורה

והנה מה שכתב הרמב"ם דבר זה בהלכות תשובה ולא בהלכות יסודי התורה אומר דרשני, **כי לכאורה מקומו של ענין זה הוא בהלכות יסודי התורה,** כי זה שהקב"ה יודע את העתיד להיות הוא עיקר מעיקרי הדת, וכן דבר זה שהקב"ה גומל טוב לשומרי מצותיו ומעניש לעוברי מצותיו הוא עיקר מעיקרי הדת, והסתירה ביניהם מחייבת התייחסות בהלכות יסודי התורה אשר שם כתב הרמב"ם את עיקרי הדת, **וא"כ יש לדעת אמאי נמנע הרמב"ם מלכתוב זאת שם במקומו והניחו להלכות תשובה.**

ויתבאר **כי כל עצם כח התשובה אינו אלא ע"י שנדע שהגם אמת שהקב"ה נתן לאדם את כח הבחירה, אמנם יחד עם זאת יש גם את הידיעה של הקב"ה וגם זה אמת.** כי אם אכן היה סתירה בין הידיעה והבחירה והיינו אומרים שרק הבחירה הוא האמת ולא הידיעה, שוב לא היה מקום לתשובה, כי האדם הוא זה שבחר ברע והוא זה שעשה רע והלא שוב אין תרופה למכתו. אבל עתה שאנו אומרים שגם הידיעה אמת, שוב יש לו מקום לתשובה, כי מצד הידיעה הלא ידע הקב"ה שיחטא ונמצא שחטאו היה ידוע אצל הקב"ה מאז ומקדם, **וזהו הפתח לתשובה ולכך שיכול האדם לשוב על חטאו.**

התשובה שייכת ל'ידיעה' ולא ל'בחירה'

ומה שלא עסק בזה הרמב"ם בהלכות יסודי התורה הוא, כי שם מדבר הרמב"ם בהלכות שיש להם שייכות אל התורה, **והנה התורה כולה מיוסדת על בחירה ולא על ידיעה,** ודרך התורה מיוסדת על כך שמעשי האדם מסורים אצלו ובידיו להטות עצמו אם לטוב אם לרע, עד שנמצא שהחוטא אין לו דרך שישוב בו. והרי זה מה דאיתא בירושלמי (מכות ז.) ששאלו לחכמה אדם שחטא מה יעשה, ואמרה ימות בחטאו, שאלו לתורה ואמרה יביא קרבן ויתכפר, שאלו להקב"ה ואמר יעשה תשובה, **והרי שהתשובה אין שואבת את כוחה מן התורה,** ומצד התורה אין כל מקום לתשובה, והרי זה מה שאמרנו - **שהתורה מיוסדת על הבחירה, והתשובה מיוסדת על הידיעה.**

'תורה' היינו חלק הנגלה, ו'הקב"ה' היינו חלק הנסתר שבתורה

והנה מה שאיתא שם ששאלו לתורה ושאלו לקב"ה, בפשטות אין לו מובן, כי הלא התורה והקב"ה חד הוא (זוה"ק ח"ג ע"ג) ואיך יתכן לחלק ביניהם, **אבל הביאור הוא ש'תורה' היינו החלק הנגלה לנו שבתורה, ו'הקב"ה' היינו חלק התורה שבידי הקב"ה ועדיין לא נתגלה לנו עד לעתיד לבוא,** ומצד החלק הנגלה אין כל מקום לתשובה, כי מצד הנגלה הלא לכאורה הכל בבחירת האדם אם טוב ואם רע, ואדם שעשה רע הרי זה מפני שכך הייתה בחירתו ואין לזה שייכות עם הקב"ה, **אבל מצד החלק הנסתר שבתורה יש ודאי מקום לתשובה,** כי חלק זה מגלה שהכל בידי הקב"ה גם מה שנראה שבידי בחירת האדם, ודבר זה הוא סוד ואינו מושג לנו עדיין, אלא הוא בכלל חלק הנסתר שבתורה שיתגלה רק לעתיד לבוא, וע"ד שאמרו חז"ל על טעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא.

וענין זה שהתשובה מיוסדת על הידיעה אעפ"י שהוא סתירה עם הבחירה, הוא סוד גדול, **ובאמת אין הפה יכול לדבר מזה וצדיקים מיעטו הדיבור בזה,** כי הוא עלול להכשיל את האדם בחוסר זהירות מהחטא, ואין נותנים מקום לידיעה **אלא אחר שכבר חטא אדם ומתייאש מן התשובה כי כבר נראה לו כי אפס תקווה, אז כדי לחזקו שעדיין שערי תשובה פתוחים לפניו, ועליו לדעת יסוד זה שהכל היה ידוע לפני ה'.**

הקב"ה לא ברא עולמו על הספק

ואחד מיסודות הידיעה הוא, **כי הקב"ה לא ברא עולמו על הספק,** כי אם היה הכל תלוי רק בבחירה הרי יש צד שהעולם כולו לא יבחר בטוב ואז יימצא שהעולם נברא לחנם, וכמו שאכן היה הקטרוג של המלאכים בעת בריאת האדם "עתיד הוא למחטי קמך" (זוה"ק בראשית כב.), ולא זו בלבד אלא שאכן כבר היה לעולמים שכמעט כל העולם כולו חטאו וסרו מדרך הישר, וכמו שאמרה תורה על דור המבול (בראשית ו, ה) 'וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום', והרי נס גדול היה שם מה שנמצא בעולם איש אחד ושמו נח שמצא חן בעיני ה' ובזכותו היה קיום לעולם, ואפילו עליו איתא במדרש (עיי' ב"ר סו"פ כח) שהיו כמה טענות, ועכ"פ הרי יתכן שיהיה מצב שהעולם אינו כשורה עד שאינו ראוי לקיום כלל, **והנה לפי זה נמצא שבעת בריאת האדם הכניס הקב"ה את עצמו כביכול לעסקה שעומדת בספק גדול אם תצליח,** ואף לא ספק השקול אלא ספק שהצד הרע שבו גובר על הצד הטוב.

אבל האמת לא כן הוא, וזהו סוד גדול וזהו סוד הידיעה, **והיינו שאכן בריאת העולם לא הייתה לחנם, ואם ברא הקב"ה את העולם מוכרח שיגיע לתכליתו ויצליח בשלימות, וסוף כל סוף יגיעו כולם לתיקונם,** וכן כתיב להדיא (ש"ב יד, יד) 'וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח', וזהו כוחה של התשובה.

ב.

הרוצה בתשובה: חידושו של תשובה

'כי ירבה לסלוח' היינו הרבה יותר ממה שהשכל משיג | מה שאין האדם מאמין בכח התשובה הוא מניעה מלעשות תשובה | **היתכן שברא הקב"ה בריות שלא יהיה להם תיקון, א"כ אין זה 'להיטיב'** | הטעם שיש חטאים שעליהם קשה לעשות תשובה

הקב"ה סולח הרבה יותר ממה שאנו חושבים

והנה דברינו האמורים הוא פסוק מפורש, שכתיב (ישעי' נ"ה ח) 'יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלקינו **כי ירבה לסלוח'** - שה'ירבה לסלוח' הזה הוא דבר עמוק ונורא, **ומה שאנשים אינם בוטחים ומאמינים בזה כל הצורך הוא אכן מניעה גדולה שמונעת אותם מלשוב בתשובה.** והכתוב כאן מגלה לנו כח את התשובה באומרו 'כי ירבה לסלוח', **כי באמת כל ענין התשובה הוא חידוש גדול ומופלא מאוד,** ואין בני אדם יודעים כלל עד היכן הדברים מגיעים - עד כמה הקב"ה מוחל ועד כמה תשובה מועלת.

ענין התשובה הוא חידוש גדול מאוד

וכן איתא בגמרא (ע"ז יז.) על רבי אלעזר בן דורדיא, שהיה אדוק בעבירות וכרוך אחר החטא, ובשעה אחת עשה תשובה וקיבלוהו, כמו שאמר עליו רבי "**יש קונה עולמו בשעה אחת,** ולא עוד אלא שקוראין אותו רבי", כלומר שבשעה זו נעשה תנא. וע"ד זה אמרו חז"ל (קידושין מ.) "**אפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה - אין מזכירים לו שוב רשעו**", והנה דבר זה הוא חידוש נפלא - איך שהחוטא הגדול ביותר נעשה צדיק בשעה אחת, **אבל באמת כל ענין התשובה הוא חידוש נפלא וגדול מתחילתו ועד סופו,** ולא עוד אלא שאמרו חז"ל (ברכות לד:) "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין", ודבר זה הוא ג"כ חידוש נפלא, דוכי מי שלא חטא מימיו יהיה קטן ממי שחטא, והלא אין זה מסתבר כלל. והרי שענין התשובה כולו חידוש ופלא.

וכן אנו רואים מדברי דוד המלך (תהילים נ"א) שעשה תשובה על מה שחטא עם בת שבע, ואעפ"י שכל האומר דוד חטא אינו אלא טועה (שבת נו.), מ"מ לפי הפשטות היה זה חטא כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו. והנה אנו רואים שתיכף כאשר שב בתשובה **הוא אומר 'השיבה לי ששון ישעך' והיינו רוח הקודש** כמו שפירשו חז"ל (סנהדרין קז.), והנה הוא פלא גדול, שהלא זה עתה עבר עבירה חמורה של אשת איש, והיה ראוי שגם אחר שתתקבל תשובתו לא ישוב למדריגה שהיה בה כבתחילה, אלא ישב בקרן זוית ללא המדריגות שלו, אבל הנה אנו רואים שלא כן היה בדעתו של דוד, אלא כיוון ששב מיד הוא מבקש להיות בעל רוח הקודש כמו לפני החטא והוא פלא, והתירוץ לזה נמצא בהמשך דברי דוד **'ורוח נדיבה תסמכני',** כלומר שדוד המלך פונה להקב"ה ואומר הלא אתה יש לך נדיבות, ואתה מרבה לסלוח, ואתה נותן הרבה יותר ממה שהאדם חושב שראוי לו לקבל, וא"כ אין זה מופרך כלל שאקבל שוב רוח הקודש כמו שהיה לי מקודם. והרי זה עוד ראיה על כח התשובה שיכולה להחזיר את האדם למעלתו הראשונה כאילו לא חטא מימיו.

וכן אמר פעם הרה"ק רבי נחמן מברסלב לתלמידיו על עצמו: "**אפילו אם אלך ואעשה את העבירה החמורה ביותר שבעולם, אם אעשה אח"כ תשובה אחזור למעלתי ממש בלי שום שינוי**". וזהו כי באמת כח התשובה גדול הוא עד מאוד.

צדיקים נזהרו מלדבר על כח התשובה יותר מידי

והצדיקים נזהרים מלהרחיב הדיבור בענין זה יותר מידי, כדי שלא יסמכו בני אדם על זה ויטעו לומר שאין החטא דבר נורא כ"כ, שהרי יש לו תיקון, ולא תיקון סתם אלא תיקון גדול, ומחמת שלא יבינו את הדברים לאשורם לא יחששו כלל מלחטוא, ויהיו בגדר "האומר אחטא ואשוב", שאין מספיקין בידו לעשות תשובה. **כי רבים הם אשר קשה להם להבדיל בין הדברים** ואין בידם כח ההבחנה לדעת אימתי להשתמש עם כח הבחירה ואימתי להשתמש עם כח הידיעה - התשובה.

והדרך הישר בענין זה הוא **שקודם החטא** והיינו בשעת הנסיון - אין לחשוב כלל מכח התשובה אלא בשעה זו יש להסתכל על החטא כדבר החמור ביותר שבעולם, **ורק לאחר שחטא האדם** אז יש לו לחשוב על כח התשובה וגודל מעלתה, ועל יד זה

לא ייאש את עצמו מחמת שחטא, **אבל רק לאחר החטא יש לחשוב מזה אבל לא קודם החטא כלל**, וכאמור מפני שלרוב בני אדם קשה להבדיל בין הדברים ע"כ היה דעת הרבה צדיקים שלא לדבר יותר מידי מכח התשובה.

ועכ"פ עיקרן של דברים הוא שכח התשובה גדול מאוד מאוד, וכמו שכתיב **'כי ירבה לסלוח'** והיינו שהסליחה שסולח הקב"ה אחר ששב האדם בתשובה, הוא בריבוי, והיינו שהוא הרבה יותר ממה שהאדם יכול לתאר לעצמו, ומפסוק זה תיקנו אנשי כנסת הגדולה בתפילה לומר **'חנון המרבה לסלוח'**, ובכל יום האדם אומר את התיבות אלו **ויש לו לדעת שאכן כן הוא הדבר**, כי התשובה היא חידוש גדול מאוד ומונח בה הרבה יותר ממה שהאדם מאמין בזה, **והאדם צריך מאוד להאמין בכח התשובה ולדעת שכוחה גדול עד מאוד.**

כח התשובה בא מצד הידיעה

וכאמור למעלה כח התשובה בא מצד הידיעה, וזהו שאמר הכתוב הנ"ל אחר שאמר 'וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלקינו כי ירבה לסלוח' - 'כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל, **כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתיו**', והיינו שהקב"ה אומר הרי כל מה שבראתי מוכרח הוא שיצליח למלא את ייעודו בעולם, **ואם בראתי עולם שתכליתו הוא האדם מוכרח שיצליח ושיהיה לו תיקון, כי אין דבר היוצא ממני שאין לו הצלחה**, ולכן בפסוקים אלו שמוכיח את בני ישראל לשוב בתשובה המשיך ואמר 'כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתיו', כי לא בראתי את עולמי על הספק.

לא יתכן שיהיו בני אדם שלא יזכו לתיקון

ועוד יתבאר במה שאמרנו שסוף כל דברי העולם להיות מתוקנים, כי הנה תכלית בריאת העולם היתה להיטיב כידוע, והנה העולם הוא עולם הבחירה, ומצד הבחירה יכולים להיות צדיקים ויכולים להיות רשעים, ונמצא שהקב"ה ברא עולם שיהיו בו מצד אחד צדיקים שאצלם יתקיים ה'להיטיב', ומאידך יהיו בו רשעים שיעברו כל שבעת מדורי גיהנם לנצח נצחים ויסבלו צרות רבות ורעות כל ימי עולם, וכי זהו 'להיטיב'. ואם נאמר שברא הקב"ה בריות שאכן מפני שלא בחרו בטוב יסבלו לנצח נצחים, **נמצא בסופו של דבר שהקב"ה ברא חלקים מן הבריאה שלא יהיה להם טוב כלל אלא רק רע**, וכי אפשר לומר דבר זה. אלא ודאי שכל בני האדם סופם לבוא על תיקונם, ואחר כל המדורי גיהנם עתידים כל בני האדם להיות מתוקנים בתיקון השלם לעד ולעולמי עולמים.

בכל זה יובן אמאי על חטא הוצאת ז"ל לא מועיל תשובה

ובמה שהתברר לנו שכוחה של התשובה נובע מצד הידיעה של הקב"ה - שמצד זה היה האדם מוכרח לעשות מה שעשה, יובן לנו אמאי על חטא אחד מצינו בספרים שקשה עליו מאוד התשובה, הלא הוא חטא הוצאת זרע לבטלה, כדאיתא בזוה"ק. והגם שנאמרו בזה כמה דברים ואחד מהם הוא, שתשובה מיראה אינה מועלת אבל תשובה מאהבה מועלת, ועוד דברים נאמרו בסוגיא זו ולא נאריך בזה עתה, אמנם סוף כל סוף לכל הדעות שאני חטא זה שהתשובה עליו קשה יותר מאשר על כל שאר החטאים, והדבר צריך הבנה מה נשתנה חטא זה מכל החטאים.

אבל לפי המתבאר לעיל מובן הדבר מאוד, דהרי כל מה שהתשובה מועלת הוא רק מפני שאנו אומרים שהקב"ה ברא את עולמו לאיזה תכלית ולא לבטלה, ואם אין לחטא תיקון, נמצא שבריאת האדם היתה לחנם ולכן מוכרח שיהא תיקון לחטא, אבל הנה בחטא זה עשה האדם דבר לבטלה, והרי הוא עצמו כופר בכלל זה שאין בעולם דבר לבטלה, ולכן מידה כנגד מידה קשה התשובה.

אבל אין פירוש הדבר שאכן אין על זה תשובה, כי כבר אמרנו שאין דבר בעולם שאין עליו תשובה, שא"כ נמצא שברא הקב"ה דבר לבטלה וכנ"ל. אבל המכוון בזה הוא, שמי שחטא בחטא זה, אזי קשה לו יותר לעשות תשובה, **והיינו שההעלם על הידיעה גדול מאוד אצלו**, וכדי להגיע אל ההכרה בידיעתו של הקב"ה ובהבנת ההכרח שאין שום דבר לבטלה, שעי"ז יוכל לעשות תשובה כראוי - יצטרך האדם להתייגע מאוד.

ג.

י"ג מידות של רחמים הן גאות ה'

אצל הקב"ה שום דבר אינו גאות מלבד סילוק יכולתו ונתינת בחירה לבני האדם | המלאכים קטרגו על בריאת האדם, והקב"ה לא ענה להם שום דבר - מי כמכה באלמים ה'

הטעם שי"ג מידות של רחמים אינון גאות ה'

הנה שורש כל ענין התשובה הוא י"ג מידות של רחמים שהתגלו למשה רבינו ביום הכיפורים, והנה הזוה"ק (תרומה קלב.) מכנה את הי"ג מידות של רחמים בשם '**גאות ה**'', והיינו שהקב"ה מתגאה עם הי"ג מידות של רחמים, וצריך לדעת מה השייכות בין זה לזה.

ויתבאר כי הנה **שום דבר שיש בעולם אינו גאות אצל הקב"ה**, כי הוא בעל היכולת ובעל הכוחות כולם והוא הכל יכול ועושה יש מאין, ואת כל העולמות ברא באתא קלילא דלית ביה משושתא (אקדמות), והיינו שבאות ה"א נברא העוה"ז ובאות י' נברא העוה"ב (ב"ר יב, י), ולכן אין שום דבר שהקב"ה יכול להתגאות כביכול בכך שיכול לעשותו, אחר שכל העולמות כולם הם אצלו כחומר ביד היוצר.

אבל דבר אחד יש שהוא אכן גאות שהקב"ה יכול לעשותו וזהו במקום הבחירה שיש לאדם דהיינו בכך שהקב"ה מסר בידו לעשות ככל שירצה אשר זהו נחשב שכביכול סילק הקב"ה את יכולתו ואת ידיעתו, **ואע"פ כן במצב זה הקב"ה עושה את שלו בכוחו הגדול - זהו באמת גאות ה'**. ומשל למה הדבר דומה - לגבור ואיש מלחמה אשר גדול כוחו יותר מכל שאר הגבורים, שהנה גם אם ינצח במלחמה את גדולי הגבורים שבעולם אינו כ"כ חידוש, כי הלא הוא ידוע שהוא גבור גדול ועצום מאוד, אבל אם יעמוד מול מול הקמים עליו בידיים אזוקות ואין לאל ידו להושיע ואעפ"כ יתגבר וינצח את אויביו, או אז אכן הראה גבורה עצומה שאין כמוהו ויכול יהיה להתגאות בניצחון זה, והנמשל מובן וכנ"ל.

המלאכים קטרגו על בריאת האדם

והנה הי"ג מידות של רחמים מהותן היא להעמיד את ידיעת ה' בעולם ע"י קיום רצונו וכוונתו בבריאת העולם - אפילו בתוך העולם שלנו שיש בו גם את הבחירה של האדם.

וע"ז נאמר בבריאת האדם (תהלים צג) **'ה' מלך גאות לבש'**, שבזה שברא הקב"ה את האדם ועשהו בעל בחירה היה חייב להשתמש עם הגאות שלו וכנ"ל. וכאן באו המלאכים וקטרגו בקולות ובברקים וטענו לאמר מדוע אתה בורא את האדם ונותן לו את האפשרות לחטוא, וזהו **'מקולות מים רבים אדירים משברי ים'**, שעשו ממש קולות וברקים על כונתו של הקב"ה לברוא את האדם, והלא יהיו אנשים שלא יבחרו בטוב ונמצא אתה בורא אותם לבטלה ויסבלו צרות צרורות לנצח נצחים ומה לך ולצרה הזאת ומדוע לך להיכנס לדבר זה כלל.

והנה אין תירוץ על הקושיא הגדולה הזאת, וע"ז נאמר (שמות טו, א) **'מי 'כמכה באלים ה''** ודרשוהו (גיטין נו:) **מי כמכה באלמים ה'**, ו'אלמים' נובע ג"כ מ'אלים', כי מפאת שה' הוא 'אל' כלומר חזק, יכול הוא להחריש ולהיות 'אלם' ולא לענות לכל הקושיות. ואכן איתא במדרש (ילקו"ש רמז יג), שהמלאכים קטרגו על בריאת האדם ואמרו עתיד למחטי קמך, אבל אז אמר להם הקב"ה **"עד שאתם מדיינים זה עם זה כבר נעשה אדם"**, כלומר שהוא כבר נעשה ואת הנעשה אין להשיב, ולא עשיתי כעצתכם. [המשך הענין בגליון הבא בעז"ה]

זרע קודש פרשת נצבים

וי"ל עוד בזה על דרך הנ"ל, שאמרו ז"ל (זוה"ק ח"ג סט ע"ב) שקודם שנברא האדם אמרו המלאכים עתיד הוא למחטי קמך, והשיב השי"ת וכי למגנא אנא נקרא רחום וחנון, נמצא כבר קודם שנברא האדם כבר היה ידוע שיחטא, ולבש השי"ת הי"ג מידות הרחמים, ואמר וחנותי את אשר אחון, אף על פי שאינו כדאי והגון, וז"ש גלמי ראו עיניך, שכבר בעת שהייתי גולם בלא חיתוך אברים התפשטות, כבר ראו עיניך שעתיד אני לחטוא, ואתה תמחול לי על ידי גיאותך די"ג מכילן דרחמי, דאינון גאות ה' כנ"ל, שאף על פי שיש ח"ו מקטריגים, אין מי שיאמר לו מה תעשה, והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש כרצונו

נקודות:

לחשוב כלל מכח התשובה אלא בשעה זו יש להסתכל על החטא כדבר החמור ביותר שבעולם, **ורק לאחר שחטא האדם** אז יש לו לחשוב על כח התשובה וגודל מעלתה, ועל יד זה לא ייאש את עצמו מחמת שחטא, **אבל רק לאחר החטא יש לחשוב מזה אבל לא קודם החטא כלל**

~

אבל דבר אחד יש שהוא אכן גאות שהקב"ה יכול לעשותו וזהו במקום הבחירה שיש לאדם דהיינו בכך שהקב"ה מסר בידו לעשות ככל שירצה אשר זהו נחשב שכביכול סילק הקב"ה את יכולתו ואת ידיעתו, **ואע"פ כן במצב זה הקב"ה עושה את שלו בכוחו הגדול - זהו באמת גאות ה'**

א.
המלחמה נגד הנוק' דסט"א צריכה התגברות מיוחדת

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידיך ושבית שביו (כא, י).

יש מן המפרשים (עי' רבינו בחיי) שדייקו כי לפי מה שפתח הכתוב כי תצא למלחמה על אויביך בלשון רבים, היה לו לסיים ונתנם ה' אלקיך בידיך ושבית שִׁבְיָם, ומה זאת שמסיים ונתנו ה"א וגו' ושבית שביו בלשון יחיד.

וי"ל ע"פ הידוע כי המלחמה הנזכרת בכתובים אלו רומזת על מלחמת היצר, שהיא המלחמה הגדולה להכניע את הסט"א וחילותיו. והנה הסט"א יש בה דכר ונוק' (זכר ונקבה), וידוע מהספה"ק (אוה"ח הק' בראשית מט, יא ע"פ הזוה"ק) כי אצל הסט"א הנוק' חזקה יותר מן הדכר, והיא מתגברת בהתגברות יתירה כנגד הקדושה. ולפי זה יש לפרש, כי בשעת היציאה למלחמה נגד הסט"א נאמר כי תצא למלחמה על אויביך בלשון רבים שהם הדכר והנוק' דסט"א, אבל הנצחון הבא בשעת המלחמה נזכר בלשון יחיד ואמר ונתנו ה"א בידיך ושבית שביו, כי זה עולה רק על הדכר. ולכן אח"כ נשארת עדיין בשביה אשת יפת תואר שהיא הנוק' דסט"א, ועדיין לא ניצחו אותה כי היא חזקה יותר מן הדכר. ורק כאשר כבר סיימו את המלחמה עם נצחון על הדכר, צריכים להתחיל להתגבר כנגד הנוק', והיא מלחמה חדשה ותקיפה יותר, ועל כך באו כל המעשים להכניע את הקלי' האחוזה באשת יפת תואר.

ובזה יש לפרש שני מקראות שנאמרו בענין מחיית עמלק, כי בפסוק אחד (שמות יז, יד) אומר הקב"ה כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים, וא"כ הרי הקב"ה הוא העושה זאת. ולעומת זאת, בפרשתינו נמסרה מצוה זו אלינו, ואמר הכתוב (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח. ולפי האמור יש לפרש במלחמה זו הבאה כנגד ראשית גויים עמלק, כמו שביארנו בכלל המלחמות הבאות לעומת הסט"א, אשר כנגד הנוק' דסט"א צריכים התאמצות יתירה. ובכן נוסיף עוד, אשר בעצם מצידינו אין אנו יכולים להתגבר אלא כנגד הזכרים של עמלק בלבד, ועל כך נמסרה אלינו המצוה לעשות את הדבר אשר ביכלתינו ולהתגבר לעומת הדכר של הסט"א. אבל על כך מבטיח הקב"ה כי יהיה א"ל גומר בעדינו ומעשי ידינו יכונן עלינו, לתת בידינו להכניע גם את הנוק' של עמלק, ועל כך אמר כי מחה אמחה את זכר עמלק, כי זה בא רק בכח עזר וסיוע אלקי. [ובזה אפשר לבאר את שורש טעותו של המלמד של יואב בן צרויה, שהקרהו תמחה את זָכָר עמלק (ב"ב כא:), כי אכן מצידינו יכולים אנו להכניע רק את הזָכָר של עמלק. אבל טעה בזה, מפני שהקב"ה הבטיחנו למחות גם את הנוק', וא"כ יכולים וצריכים אנו למחות את זֵכֶר עמלק לגמרי].

ולפי האמור יבואר ג"כ למה אצל מלחמת מדין הרגו אנשי הצבא רק את הזכרים, והיה מרע"ה צריך להתעורר עליהם בכח גדול של כעס, ואמר להם (במדבר לא, טו) החייתם כל נקבה. כי אכן בכל מלחמה כנגד הסט"א באה ראשית הנצחון רק כנגד הדכר, ואז צריכים להתעוררות כח והתגברות מיוחדת בכדי לכבוש גם את הנוק', ואת זה היה צריך משה רבינו לעורר ע"י מה שקצף על פקודי החיל (שם, יד).

ב.
רמזי משיח בן יוסף ומשיח בן דוד בפרשת שילוח הקן

כי יקרא קן ציפור לפניך בדרך וגו' (כב, ו).

אי' בזוה"ק (ח"ב ח.) כי גדול עניינה של מצוה זו לעורר רחמים בשמים על ביאת משיח, וכן נקרא שמו של היכלו של מלך המשיח בשמים בשם 'היכל קן ציפור'. וי"ל כי זה הוא טעם מה שאמר רש"י "כי יקרא, פרט למזומן", אשר את מצוה זו אין להכין ולזמן בידים ובכוונה. ולפי הנ"ל מבואר טעמו של דבר, שהרי השביענו הקב"ה שלא לדחוק את הקץ (שהש"ר ב, כ), ולכן א"א לנו להתעסק בגלוי בענייני ביאת משיח. וכן כתב הרה"ק מראפשיץ זי"ע בפרשתינו (זרע קודש עה"פ כי תבנה בית חדש) כי העסק בבנין ביהמ"ק השלישי צריך להיות בסתר ובחשאי, באופן שהסט"א לא תרגיש בדבר. וכידוע איך היו דרכי הצדיקים בעניינים אלו להעלימם ולכסותם, והיו עוסקים בהם רק כמו בדרך אגב, ולכן "כי יקרא קן צפור, פרט למזומן".

ואמרו חז"ל (ברכות לג:) האומר על קן ציפור יגיעו רחמיך וכו' משתקין אותו, דהיינו שאין לומר על מצות שילוח הקן שהיא תעורר רחמי שמים. ולכאו' יש לתמוה על כך, שהרי לפי המבואר בזוה"ק כל עניינה של זו המצוה הוא לעורר רחמים בשמים על ביאת משיח כנ"ל, וא"כ למה משתקין אותו. אבל לפי המבואר יובן הדבר, כי כאשר מתעסקים בעניינים המקושרים לביאת משיח א"א לדבר על כך בפירוש, כי צריכים להעלים ולהסתיר את הדבר. ולכן 'משתקין אותו', שיעסוק בהתעוררות רחמים אלו בשתיקה ובחשאי.

ומעתה נבוא לרמז בפרשת שילוח הקן על משיח, אשר אנו מעוררים רחמים על ביאתו בקיום מצוה זו. ונקדים את הידוע כי יש תרין משיחין, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ואי' (פרקי היכלות רבתי לט, א) כי שמו של משיח בן דוד הוא מנחם בן עמיאל ושמו של משיח בן יוסף הוא נחמיה בן חושיאל. והנה על כך רמז הכתוב 'כי יקרא' בגי' 'מנחם בן עמיאל', 'קן צִפֹּר' בגי' 'נחמיה בן חושיאל'. וממשיך ואומר 'לפניך' שהוא בגי' 'קץ', כי קץ משיח יהיה ע"י אלו תרין משיחין.

ויש להוסיף עוד כי תיבת קץ עצמה מורה על התרין משיחין, כי אות ק' שהיא בגי' י' פעמים י' (שלימות המספר של אות י'), רומזת על מדת המלכות שהיא המדה העשירית, וזה מורה על משיח בן דוד שהוא המרכבה למדת המלכות. ואילו אות צ' שהיא בגי' י' פעמים ט' (שלימות המספר של אות ט') רומזת על מדת היסוד שהיא המדה התשיעית, וגם שם האות הוא צדיק כענין מדת צדיק יסוד עולם (משלי י, כה), וזה מורה על משיח בן יוסף שהוא המרכבה למדת היסוד.

ובראש השנה שהוא יום המלכות של הקב"ה, מעוררים אנו הרבה על ביאת משיח אשר במלכותו יתוקן העולם במלכות ה', ולכן שמות הני תרין משיחין יחד הוא בגי' 'ראש השנה'. וראש השנה נקבע ביום השישי וביום השביעי של בריאת העולם, כנגד המדה השישית והשביעית שהם יסוד ומלכות, אשר כנגדם באים התרין משיחין כנ"ל. ושני ימי ראש השנה נחשבים ליומא אריכתא, להורות על אחדות מלכות יוסף ומלכות דוד שתהיה לעת"ל, וכמו שאמר הנביא (יחזקאל לז, יט) שיהיו שניהם ל'עץ אחד'.

ג.
רמזים במנין פסוקי הפרשיות הנקראות בחודש אלול על עבודת התשובה

פרשת כי תצא נקראת בכל שנה בחודש אלול, ויש לרמז במנין פסוקי זו הפרשה על עניינו של זה החודש. כי הנה מנין הפסוקים הוא (ק"י) בגי' 'ימין', וזה מורה על כך אשר הימים הם ימי תשובה, כי ימינו של הקב"ה פשוטה לקבל שבים (תנחומא בשלח טו). ויש להוסיף על כך, כי מנין הפסוקים של כל הפרשיות הנקראות בדרך כלל במשך ימי חודש אלול (שופטים - צ"ז, כי תצא - ק"י, כי תבא - קכ"ב, נצבים - מ', וילך - ל') עה"כ הוא בגי' 'פשוטה', לרמז על ימינו של הקב"ה אשר היא פשוטה בימים אלו לקבל שבים. ונרמז עוד, כי פרשתינו מסיימת בפסוק (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח, ותיבות 'לא תשכח' עה"כ הם בגי' 'ימין' בחשבון ן' דמנצפ"ך (שהוא בגי' ת"ש). ובא רמז זה דוקא בנ' דמנצפ"ך, כי כך נמצאת הנ' פשוטה לארכה, להורות על ימינו של הקב"ה הפשוטה למרחוק לקבל את כל השבים אליו.

ונוסיף בה דברים, בהקדם מה שמבואר בזוה"ק (ח"ג קכב:) כי תיבת תשובה היא נוט' תשוב ה', לפי שעניינה הוא להשיב את הה' האחרונה ולהשלימה אל ד' אותיות שם הוי"ה. והיינו כי הה' האחרונה היא בחי' מדת המלכות, אשר ע"י החטאים יורדת היא למדריגה נמוכה, ואז היא נפרדת מאותיות יה"ו שבשם. ועל כך באה עבודת התשובה המתקנת את פגם החטא, ועי"ז חוזרת הה' למקומה ומצטרפת לשאר האותיות. והנה ד' מילואי השם הוי"ה (ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן) מכוונות כנגד ד' אותיות השם (זו"ח פד.), ונמצא כי מילוי ב"ן מכוון כנגד הה' האחרונה. וא"כ כאשר מחזירים את הה' האחרונה אל ג' אותיות יה"ו, הרי זה בחי' החזרת מילוי ב"ן וצירופו אל המילויים הקודמים לו.

ובכן נרמז ענין זה בכמה אופנים במנין פסוקי אלו הפרשיות, כי הנה מנין פסוקי פרשת כי תצא (ק"י) עם מנין פסוקי פרשת כי תבא (קכ"ב) ביחד, הרי הם בגי' רל"ב שהוא מספר ד' צירופי השם. אשר המה נשלמים כאשר חוזרים בתשובה, כי אז חוזרת הה' האחרונה שהיא מילוי ב"ן, ומצטרפת אל ג' המילויים האחרים. ובאופן נוסף יש לומר, כי הצירוף של הה' האחרונה הוא בעיקר אל האות ו' הסמוכה לה מלפניה. ולפי זה בענין מילויי השם גם נאמר כך, אשר עיקר תיקון התשובה הוא ע"י צירוף מילוי ב"ן אל מילוי מ"ה הקודם לו, וזה נרמז במנין פסוקי פרשת שופטים (צ"ז) אשר הוא כמספר מ"ה ב"ן ביחד. וכענין זה יש לרמז בדרך נוספת, כי גם שם אדנ"י מכוון אל הה' האחרונה שבשם הוי"ה, וא"כ עבודת התשובה באה לצרף את שם אדנ"י עם מילוי מ"ה המכוון אל האות ו' שבשם הוי"ה. ועל כך בא הרמז במנין פסוקי פרשת כי תצא (ק"י), אשר הוא כמנין מ"ה אדנ"י.

והנה אי' בספה"ק כי ג"ן הסדרים (הנקראים בשבתות) שיש בתורה, הם כנגד שם ב"ן עה"כ [כי בעצם היה צירוף זה צריך להיות עם א' נוספת במילוי הו', ואז היה בגי' ג"ן, ואכמ"ל]. ולפי חשבון הפרשיות בסדר זה נמצא, כי כל פרשיות התורה עד פרשת כי תצא (מ"ח פרשיות) הם כנגד אותיות יה"ו במילואם (יחד עם הא' הנוספת במילוי הו') עם אות ה' פשוטה, ובפרשת כי תצא מתחילים במילוי הה' האחרונה. וי"ל כי בפרשה זו הוא עיקר ענין תיקון ירידת הה' האחרונה אל המקומות הנמוכים, אשר דבר זה מקושר יותר אל מילוי הה', המורה על התפשטות הה' אל מקומות רחוקים. ולכן בפרשה זו מוזכרים כמה וכמה עניינים של ירידות נוראות, כענין פרשת יפת תואר ובן סורר ומורה, וכן ענין המוציא שם רע וגירושי אשה ועוד כמה מיני ירידות, אשר ענין כולם הוא בחי' מדת המלכות היורדת אל המקומות הנמוכים בכדי לבררם.

ובפרשה זו עוסקים בתיקון מילוי מדת המלכות ושלימות עניינה, ע"י ימינו של הקב"ה הפשוטה לקבל שבים, והיא רמוזה במנין פסוקי זו הפרשה כנ"ל. ומנין זה הוא גם בגי' נס, אשר הוא מורה על ס'מיכת הנ'ופלים (בני יששכר ניסן א, ח), שהוא ענין סמיכת נפילת מדת המלכות.

ד.
רמזים בכוונת חודש אלול

אי' באריה"ק (שער היחודים פרק י) כי כוונת השמוה"ק אשר הם עניינו של חודש אלול יוצאת מן הפסוק (ישעיה מג, טז) כה אמר ה' הנותן בים דרך וגו'. ופשטות קשר ענין פסוק זה לימי אלול הוא, כי בימים אלו מורה הקב"ה דרך תשובה לכל החוטאים שנכשלו במצולות ים של חטאים ועוונות.

והנה צירוף השם הוי"ה המאיר בחודש אלול יוצא מן הפסוק (דברים ו, כה) וצדקה' תהיה' לנו' כי' וגו'. ויש לרמז בזה, כי המילוי בלבד של תיבות וצדקה תהיה לנו כי (וצדקה - י"ו ד"י ל"ת ו"ף א', תהיה - י"ו א' ו"ד א', לנו - מ"ד ו"ן י"ו, כי - ף' ו"ד) הוא בגי' 'הנֹתן בים דרך' עה"כ, ובזה הצטרפו יחד שני הכוונות של חודש זה. אכן בחשבון התיבות עצמם יש חילוק ביניהם, כי הנֹתן בים דרך (תשפ"א) הוא בגי' מ' יותר מחשבון תיבות וצדקה תהיה לנו כי (תשמ"א). וי"ל כי בזה מרומזים המ' יום אשר מר"ח אלול עד יוה"כ, שבהם אנו הולכים בדרך התשובה, אשר עליו נאמר הנותן בים דרך כנ"ל.

[ונוסיף רמז נוסף על מ' יום אלו, כי הנה יום הכיפורים הוא זמן מתן הלוחות השניות, ועל אותו זמן אמרו חז"ל (שמו"ר כז, ט) כי הקב"ה אומר לנו כי קלקלנו את ה'נעשה' ועלינו להיזהר ב'נשמע'. וי"ל אשר זהו כלל ענין התשובה, כי אחר שקלקל האדם את מעשיו, צריך הוא לשמוע את קול דבר ה' הקורא אל הבנים השובבים לחזור אליו, וכאשר באזניו ישמע אזי לבבו יבין ושב אל ה' (ישעיה ו, י). ויש לרמז בזה, כי החילוק בין עשיה לשמיעה הוא אות מ' של שמיעה, דהיינו אשר אחר שקלקלו בעשיה מוסיפים את המ' יום של תשובה ותיקון מר"ח אלול עד יוה"כ, ועי"ז באים אל השמיעה ביוה"כ].

אבינו אב הרחמן: דעם אויבערשטנ'ס רחמנות אויף אונז איז בלי גבול

א. א צייט פאר ספרי יראה און א צייט פאר ספרי אהבה

יעדער מענטש דארף וויסן וואס איז זיין דרך העבודה | אפילו א מענטש וואס האט א געוויסער דרך – איז אבער פאראן פארשידענע זמנים | אין א גוטן זמן – קען מען פארנעמען תביעות | די פריערדיגע דורות האבן געהאט א חיות פון תביעות | ווען א מענטש איז שוואך – דארף ער הערן מער איבער דאס רחמנות פונעם רבש"ע | היינטיגער דור בכלליות זענען שוואכע נפשות | דער אמת: ביידע דרכים זענען ריכטיג און מען קען נוצן ביידע

ב. אהבתי אתכם אמר ה': דער אויבערשטער האט אונז ליב

מען קען נישט אריינגיין אינעם דרך פון רחמים – נאר דורכן מרגיש זיין די אהבת ה' | זיך מתבונן זיין אין דער אהבה – מכח פסוקים אין תנ"ך | מתבונן זיין אין דער אהבה – מכח די חסדי ה' | מתבונן זיין אין דער אהבה – מכח די רחמי ה' | א דוגמא פון התבוננות: די רחמים וועלכע זענען נתגלה געווארן נאכן חטא העגל | עס איז עוקר אלע סברות פון אנקוקן כאילו עבודת ה' איז צי שווער | עס בויעט אויף א נאנטן קשר מיטן רבש"ע | עס ברענגט א שפע פון טוב וחסד

ג. דער אויבערשטער פארלאנגט נישט זיך איבערצורייסן

א בחור האלט אינמיטן א דורכגאנג | ער איז אנגעשטרענגט און הייקל | א בחור דארף זיצן און לערנען טאג און נאכט | ווען ער איז איבערגעשטרענגט – דארף ער זיך אפרוען | ער דארף וויסן אז דער אויבערשטער וויל אז ער זאל זיך אויסטשוכען די נערוועז | דאס איז א קנין פון קענען דעם אויבערשטן | מען דערלייגט נישט קיין מדריגות דורכן גיין אינעם דרך פון רחמים

אין קורצן פונעם פריערדיגן גליון:

עס איז פאראן צוויי דרכים אין עבודת ה' - געאייגנט פאר צוויי סארט נפשות. דער דרך פון 'שור' - וועלכער איז געבויעט אויף מדת הדין - איז א דרך פון תביעות, עס פאדערט פונעם מענטש דעם פולסטן שלימות אָן קיין פשרה. דער דרך פון 'כשב' - וועלכער איז געבויעט אויף מדת הרחמים - איז א דרך פון הארציגקייט און נאנטקייט צום רבונו של עולם.

נקודות:

ווען א מענטש לערנט די סארט ספרי רחמים, ווערט ער געטרייסט און געשטארקט, ער באקומט כוחות אנצוגיין אין עבודת ה'. פון די ספרים באקומט ער א געפיל אז דער רבונו של עולם איז דער גרעסטער רחמן! נישט נאר אידישע 'נשמות' האט ער ליב – נאר ער האט אויך ליב אידישע 'גופים'!

א.

א צייט פאר ספרי יראה און א צייט פאר ספרי אהבה

לכל זמן ועת לכל חפץ

פונקט ווי עס איז פאראן א חילוק צווישן מענטשן, וואס יעדער מענטש האט זיך זיין צוגעפאסטן דרך - לויט זיין שורש נשמה און תכונת הנפש, אזוי **איז אויך פאראן א חילוק - ביים זעלבן מענטש - צווישן איין זמן און א צווייטער זמן!** עס איז פאראן זמנים וואס דער נפש איז אין א מצב וואס ער קען פארנעמען דעם דרך פון 'שור', און עס איז פאראן זמנים וואס דער נפש איז נאר מסוגל פארן דרך פון 'כשב'. און יעדער מענטש קען פילן ביי זיך אין וואספארא סארט מצב זיין נפש געפונט זיך יעצט.

ווען דער נפש איז געזונט - דארף מען לערנען 'ראשית חכמה'

דער דרך פון 'תביעות' דארף מען נוצן בשעת ווען מען איז אין א געזונטן מצב, בשעת **ווען ער שפירט אז די תביעות וואס ער פאדערט פון זיך - ברענגען אים אריין א חיות און א שמחה. דעמאלט איז די צייט ארויסצונעמען דעם 'ראשית חכמה', דעם 'אור המאיר' וכדומה אלע שטרענגע ספרים, זיך אריינטון דערין און פאדערן פון זיך**, פונקט ווי אין די פריערדיגע דורות וואס מען האט זיך טאקע שטארק תובע געווען און מען האט געארבעט אויף אזא סארט אופן. ווייל **זיי זענען געווען געזונטע מענטשן און האבן געהאט חיות פון דעם**, דאס איז געווען זייער גאנצער מהות - א מהות פון מענטשן וואס האבן א גאנצן צייט טענות צו זיך, פארוואס מען לערנט נישט גענוג און מען דאווענט נישט גענוג. אזוי אויך היינטיגע צייטן, בשעת ווען א מענטש איז אין אזא סארט מצב אז ער שפירט אז דאס וועט אים געבן חיות, דעמאלט זאל ער טאקע עוסק זיין אין דער עבודה.

ווען דער נפש איז שוואך - דארף מען לערנען ספרי רחמים

אבער בשעת ווען א מענטש איז אין אן אנדערן סארט מצב, ער איז בקטנות און שוואך, קוים וואס ער קען זיך אן עצה געבן אנצוהאלטן ווייטער זיין יעצטיגן מעמד אין עבודת ה', און ער שפירט אז **טאמער וועט ער יעצט קומען צו זיך מיט תביעות און טענות און זיך אפרעדן אויף זיין מעמד אין עבודת ה' - וועט ער נישט באקומען קיין שום חיות פון דעם**, נאר פארקערט גאר, ער וועט ווערן אינגאנצן מיואש און עס וועט אים ברענגען א מורא'דיגע התרשלות פון דאס וואס ער האט שוין יא - אין אזא צייט דארף ער ארויסנעמען פון שאנק אנדערע סארט ספרים. ווייל יעצט זאגט דאך דער יצר הרע: אז איך בין מיואש! אז דער אויבערשטער האט נישט קיין רחמנות אויף מיר! אז דער אויבערשטער איז בייז אויף מיר און האט מיר נישט ליב! נו, אויב אזוי **איז יעצט מיין חיוב אין עבודת ה' ארויסצונעמען די סארט ספרים וואס רעדן נישט אזויפיל פון תביעות, נאר וואס רעדן מער פון הארציגקייט און קשר צום רבונו של עולם.**

תגידו לו שחולת אהבה אני

ווען א מענטש לערנט די סארט ספרי רחמים, ווערט ער געטרייסט און געשטארקט, ער באקומט כוחות אנצוגיין אין עבודת ה'. פון די ספרים באקומט ער א געפיל אז דער רבונו של עולם איז דער גרעסטער רחמן! **נישט נאר אידישע 'נשמות' האט ער ליב - נאר ער האט אויך ליב אידישע 'גופים'!** ער באקומט א געפיל אז דער רבונו של עולם שטייט נישט מיט קיין שטעקן און פאדערט פונעם מענטש מער פון וויפיל ער קען - נאר **ער איז א גוטער טאטע וואס האט אים ליב און קוקט ארויס אויף זיין הצלחה! ער באקומט א געפיל אז דער רבונו של עולם פריידט זיך מיט אים** - און ממילא, פריידט ער זיך מיטן רבונו של עולם!

דער היינטיגער דור דארף מער חיזוק

דער וואס לערנט די סארט ספרים און טראכט די סארט מחשבות, גייט אריין אונטער א הנהגה פון 'רחמים', וואס דאס איז אינגאנצן אן אנדערע סארט עבודה און מהלך אין עבודת ה', וועלכע קלאפט אויס אויף גאר אסאך אופנים. און ווי געזאגט, עס זענען פאראן געוויסע מענטשן וואס זענען מער געאייגנט פאר דעם דרך, אפילו ביי צדיקים - זענען געווען צדיקים וואס בשורש האבן זיי געהאט שייכות מער מיט דעם דרך. אזוי אויך איז געווען געוויסע דורות אויף דעם אופן און געוויסע דורות אויפן אנדערן אופן. לפי ערך הדור קען מען זאגן: **אינעם היינטיגן דור איז דאס דער עיקר דרך מיט וואס מען דארף ארבעטן! - דער דרך פון רחמים!** און אפילו ביי אזא סארט מענטש וואס דאס איז נישט ממש זיין כסדר'דיגן דרך, איז אבער פאראן אמאל צייטן וואס ער מוז גיין אויף דעם דרך.

דער ריכטיגער עובד ה' - נוצטביידע מהלכים

בכלליות קען מען ארויסנעמען איין קלארע הנהגה וואס מען קען זאגן פאר יעדן מענטש: מען מוז זיך טאקע 'תובע' זיין - איינער 'מער' און איינער 'ווייניגער' - אבער **טאמער ער שפירט אז יעצט וועט די תביעה אים ברענגען א 'ריחוק', מוז ער גיין מיטן אנדערן דרך און עפענען אנדערע ספרים**. און כאטש וואס דער דרך פון 'רחמים' איז אינגאנצן אן אנדערן מהלך ווי דער מהלך פון 'תביעות', דאך קען א מענטש באווייזן צו גיין מיט ביידע מהלכים - יעדער מהלך אין זיין צייט - פונקט ווי דער רבונו של עולם גייט אויך מיט ביידע מהלכים. דער כלל פון א ריכטיגער עובד ה' איז: ער איז נישט מצומצם אין א געוויסן קעסטל - נאר ער נוצט יעדן מהלך - אין זיין צייט. ווייל יעדער מהלך איז דאך טאקע אמת! אודאי, טאמער איז ער א גרויסער 'בעל מח' - האט ער קלאר ארויס וויאזוי די צוויי מהלכים ארבעטן צוזאמען. אבער אפילו טאמער ער איז נישט אזא גרויסער 'בעל מח' - ווייסט ער כאטש אז אזוי איז עס! נישט קיין חילוק דער 'פארוואס', ער מוז נישט אלעס פארשטיין! דער עיקר איז, אז עס איז דא א מקום פאר דעם מהלך און א מקום פאר דעם מהלך! דאס הייסט, אז כאטש עס איז טאקע פארהאן גרויסע 'תביעות' אויף מיר - דאך איז נישטא קיין שום סיבה אז איך זאל זיך מייאש זיין! כאטש איך מוז זיך טאקע פארבעסערן אין אסאך ענינים - דאך איז נישטא קיין שום סיבה אז איך זאל האלטן אז עס איז נישטא קיין תקוה! און **כאטש אז דער רבונו של עולם גייט טאקע מיטן גאנצן מדת הדין און ער איז מיר גארנישט מוותר - דאך איז נישטא קיין שום סיבה צו מיינען אז דער רבונו של עולם האט מיר נישט ליב** אדער אז דער רבונו של עולם האט נישט קיין רחמנות אויף מיר! איי, וויאזוי שטימט עס? איך ווייס נישט און איך מוז נישט וויסן! אבער וואס איז א חילוק וויאזוי עס שטימט?! למעשה זאגט די תורה אז עס שטימט און דאס איז דער אמת!

ב.

אהבתי אתכם אמר ה': דער אויבערשטער האט אונז ליב

דער שליסל אריינצוגיין אינעם דרך פון רחמים - התבוננות

יעדער דרך וואס א מענטש וויל אריינגיין דערין, פאדערט זיך א 'התבוננות'. אזוי אויך לענינינו, אריינצוגיין אינעם דרך פון 'רחמים', דארף דער מענטש לערנען די לימודים פון מדת הרחמים, אריינטראכטן דערין און ארבעטן דערויף. דאס הייסט, מען דארף זיך מתבונן אין די 'חסדים' וואס דער רבונו של עולם טוט מיט אונז, די 'רחמנות' וואס דער רבונו של עולם האט רחמנות אויף אונז און די 'אהבה' וואס דער אויבערשטער האט אונז ליב.

אלע חסדים קומען ווייל דער אויבערשטער האט אונז ליב

דער לימוד איז א מסכת פאר זיך, זיך צו מתבונן זיין וואו א מענטש קען אלץ זען די חסדי ה' און אהבה וואס דער אויבערשטער האט צו אונז; ווי מען זעט אסאך אין חובת הלבבות, בפרט אין שער חשבון הנפש, וואו ער רעכנט דארט אויס איינע פון די חשבונות (פרק ג' חשבון י"ד): **"הודיענו הנביא, כי הוא אוהב אותנו כמו שאמר** (דברים ז' ז'): **לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם - כי מאהבת ה' אתכם. ועם מה שהודיענו בזה ראינו אותות אהבתו אותנו ועזרתו לנו, חדשים גם ישנים, עם הקרבתו והבטחתו לנו בכל דור ודור"** - א מענטש דארף גלייבן אין די אלע פסוקים וואס שטייען אין גאנץ תנ"ך וויפיל דער רבונו של עולם האט אים ליב און אריינטראכטן דערין, און דערנאך זאל ער זיך אויך מתבונן זיין אלץ וואס ער איז דורכגעגאנגען דורכאויס זיין גאנץ לעבן, וויפיל חסדים דער רבונו של עולם האט געטון מיט אים אין דער פארגאנגענהייט, און וויפיל חסדים אויף חסדים דער רבונו של עולם טוט כסדר מיט אים יעדן טאג; ווי מען זאגט ביי מודים: "על נסיך שבכל יום עמנו", וואס מען קען זיך דאס אפילו נישט פארשטעלן! וויפיל מען וועט זיך נאר מתבונן זיין דערין - וועט מען אלץ זען אז מען האט עס נאך אפילו נישט אנגעהויבן צו דערגיין! עס האט נישט קיין עק, עס איז בלי גבול וסוף ממש! עס איז העכער פון אונזערע השגות! און דער מענטש זאל צולייגן הארץ אז **די אלע חסדים טוט נישט דער אויבערשטער פאר סתם - נאר עס שטאמט פון דער גרויסער אהבה וואס ער האט צו אונז**. דאס איז א גאנצער לימוד און התבוננות אין די חסדים און די אהבה וואס דער אויבערשטער האט צו אונז.

די געוואלדיגע רחמנות פון משה רבינו

אזוי אויך קען מען זיך מתבונן זיין און אריינטראכטן ווי ווייט עס גייט דאס רחמנות פונעם רבונו של עולם אויף א איד. אלס דוגמא, קען מען אריינטראכטן אין די פסוקים פון פרשת כי תשא - נאכן חטא העגל. באלד נאכן חטא איז משה רבינו ארויפגעקומען אין הימל און געזאגט (שמות ל"ב ל"א): "אנא חטא העם הזה חטאה גדולה וגו' ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". משה רבינו איז דער גרעסטער רחמן וואס איז נאר פארהאן, ער האט רחמנות סיי אויף אידישע נשמות און אויך אויף די אידישע גופים, און ער זאגט: "מעק מיר אויס!". דאס הייסט, ער איז זיך מוסר נפש אז אידן זאלן בלייבן לעבן; ווי דער זוהר הק' זאגט (ח"ב קצ"ג:): אז משה רבינו איז געווען דא א 'רעיא מהימנא' - א געטרייער פאסטוך וואס האט רחמנות אויף די שעפעלעך און גיבט אוועק זיין לעבן פאר זייערטוועגן, און דער זוהר הק' איז דארט מאריך און איז זייער משבח ווי משה רבינו האט געדאווענט פאר כלל ישראל.

משה רבינו איז מעורר רחמים פונעם חטא גופא

מען זעט אן אינטערעסאנטע זאך: אנשטאט אז משה רבינו זאל זיך אנהייבן מתנצל זיין און זוכן תירוצים פארוואס אידן זענען דורכגעפאלן, און מליץ יושר זיין אז זיי זענען נישט אזוי שולדיג וכדומה - אנשטאט דעם זאגט ער גאר פארקערט: **"אנא חטא העם הזה חטאה גדולה"** - די עבירה איז געפערליך גרויס! לכאורה איז נישט צום פארשטיין: וואספארא מין וועג פון פועל'ן איז דאס, אז מען רעדט פון דער גרויסקייט פון דער עבירה? נאר דער פשט איז, אז משה רבינו זאגט: "דאס איז א געפערליכער חטא! פארוואס איז עס אזוי געפערליך?! ווייל פאר אזא גוטן און זיסן באשעפער גייט מען מאכן אן עגל? נאך אזא גרויסע אהבה וואס דער אויבערשטער האט אונז געוויזן ביי מתן תורה - וואס ער האט אונז געגעבן די שעשועים פון תורה - זענען זיי אזעלכע 'כפויי טובה' און מאכן אן עגל? אוי געוואלד, "אנא חטא העם הזה חטאה גדולה" - זיי האבן נעבעך אזוי געזינדיגט! דער חטא איז אזוי גרויס אז עס איז נישט שייך צו זאגן ווי גרויס דער חטא איז! ווייל צו מצער זיין אזא 'אב הרחמן' - איז א שרעקליכער חטא!".

און דא קומט משה רבינו צו צום עיקר נקודה: **"ועתה"** - אויב איז עס טאקע אזא גרויסער חטא, דאס הייסט, אז דו ביסט טאקע דער גוטער 'אב הרחמן' - וואס דאס מאכט דאס פאר אזא גרויסער חטא - נו אויב אזוי: **"אם תשא חטאתם"** - מוזטו זיי מוחל זיין, ווי א טאטע וואס איז מוחל פאר זיין קינד! **"ואם אין"** - טאמער דו ווילסט זיך מאכן כאילו דו ביסט נישט אזא 'אב הרחמן' און זיי נישט מוחל זיין, איז: **"מחני נא מספרך אשר כתבת"** - בין איך נישטא! איך שטיי כסדר און לערן אויס פאר כלל ישראל אז דו ביסט דער 'אב הרחמן', איז טאמער דו ווילסט נישט זיין קיין 'אב הרחמן' - בין איך נישט קיין מציאות! אדער ביסטו מוחל אדער בין איך נישטא!

דער מדת הדין שרייט צוריק אויף משה רבינו

דאס איז געווען די געוואלדיגע מדת הרחמים פון משה רבינו, וואס ער האט אביסל משיג געווען און פארשטאנען די רחמי שמים, וויפיל דער רבונו של עולם האט רחמנות. דערפאר האט ער געקענט טענה'ן: "דו מוזט רחמנות האבן בלי גבול! נישטא קיין אנדערע ברירה, דו ביסט דער אב הרחמן מוזטו זיי מוחל זיין! בשעת מעשה האט עס אויסגעזען כאילו ער איז שוין צופיל מגזים אינעם רחמנות פונעם רבונו של עולם, אזוי ווייט אז דער רבונו של עולם אליינס האט אים צוריק געענטפערט מיט א שטרענגקייט: **"מי אשר חטא לי אמחנו מספרי"** - משה, עס איז דאך פארהאן א 'מדת הדין' אויף דער וועלט! עס איז נישטא קיין חכמות! דו מיינסט אז עס גייט עפעס אזוי מיט א 'מחני נא'?! ניין! עס גייט נישט אזוי! עס איז דא א מדת הדין וואס פאדערט אן עונש פאר דעם חוטא!

פרק י"ט

כִּי אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אֶלָּא לְמִי שֶׁאוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְכָל מַה שֶּׁאָדָם מַגְדִּיל אַהֲבָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, גַּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַגְדִּיל עָלָיו, וְאֵלֶּה הֵם הָרוֹעִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ בָּהֶם הַרְבֵּה, שֶׁמּוֹסְרִים עַצְמָם עַל צֹאנוֹ וְדוֹרְשִׁים וּמִשְׁתַּדְּלִים עַל שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם בְּכָל הַדְּרָכִים. וְעוֹמְדִים תָּמִיד בַּפֶּרֶץ לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם לְבַטֵּל הַגְּזֵרוֹת הַקָּשׁוֹת, וְלִפְתֹּחַ עֲלֵיהֶם שַׁעֲרֵי הַבְּרָכָה

נקודות:

בכלליות קען מען ארויסנעמען איין קלארע הנהגה וואס מען קען זאגן פאר יעדן מענטש: מען מוז זיך טאקע 'תובע' זיין – איינער 'מער' און איינער 'ווייניגער' – אבער טאמער ער שפירט אז יעצט וועט די תביעה אים ברענגען א 'ריחוק', מוז ער גיין מיטן אנדערן דרך און עפענען אנדערע ספרים

~

האט דער רבונו של עולם געזאגט צו משה: "דו האסט אזויפיל מעורר געווען רחמים און געגלייבט אז איך בין אן 'אב הרחמן', דו מיינסט אז דו ווייסט שוין אלעס איבער מיינע רחמים? ניין! דו הייבסט נישט אן צו וויסן ווי ווייט מיין רחמנות אויף א איד גייט! איך וועל דיר יעצט מגלה זיין אזעלכע מדות של רחמים וואס דו האסט אפילו נישט געוואוסט דערפון! משה, דו ביסט געווען צי קארג! וויפיל דו האסט געזאגט האסטו נישט גענוג געזאגט!

פרק י"ט

הִנֵּה זֹאת וַדַּאי שֶׁאַהֲבָה זֹאת צָרִיךְ שֶׁלֹּא תִהְיֶה אַהֲבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר, דְּהַיְנוּ, שֶׁיֹּאהַב אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ עַל שֶׁמֵּטִיב אֵלָיו וּמַעֲשִׁירוֹ וּמַצְלִיחַ אוֹתוֹ, אֶלָּא כְּאַהֲבַת הַבֵּן לְאָבִיו, שֶׁהִיא אַהֲבָה טִבְעִית מַמָּשׁ, שֶׁטִּבְעוֹ מַכְרִיחוֹ וְכוֹפֵהוּ לָזֶה, כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב (דברים לב), "הֲלֹא הוּא אָבִיךָ קָּנֶךָ"

אפילו משה רבינו האט נאכנישט אנגעהויבן משיג צו זיין די רחמי ה'

משה רבינו האט זיך נישט אבער געלאזט און ווייטער געשטאנען און איינגעריסן בתפלה פאר פערציג טעג. צום סוף האט ער גע'פועל'ט און דער רבונו של עולם האט אים מגלה געווען די י"ג מדות של רחמים. מיט דעם האט דער רבונו של עולם געזאגט צו משה: "דו האסט אזויפיל מעורר געווען רחמים און געגלייבט אז איך בין אן 'אב הרחמן', דו מיינסט אז דו ווייסט שוין אלעס איבער מיינע רחמים? ניין! דו הייבסט נישט אן צו וויסן ווי ווייט מיין רחמנות אויף א איד גייט! איך וועל דיר יעצט מגלה זיין אזעלכע מדות של רחמים וואס דו האסט אפילו נישט געוואוסט דערפון! משה, דו ביסט געווען צי קארג! וויפיל דו האסט געזאגט האסטו נישט גענוג געזאגט! דו וואלסט נאכמער געדארפט מעורר זיין! דו האסט דערמאנט זכות אבות?! אויף דעם זאגט רש"י דארט (שמות ל"ג י"ט): "וקראתי בשם ה' לפניך - ללמדך סדר בקשת רחמים אף אם תכלה זכות אבות וכו' הוי מלמד את ישראל לעשות כן ועל ידי שיזכירו לפני 'רחום וחנון' יהיו נענין כי רחמי לא כלים" - לערן אויס פאר אידן אז **עס איז נישטא קיין מצב וואס מען קען נישט מעורר זיין מיין רחמנות, ווייל 'רחמי לא כלים'!** איך וועל דיר זאגן אזעלכע רחמים וואס דו האסט אפילו נישט מעורר געווען, דאס איז רחמים וואס גייט בלי גבולו!". דאס איז נאר איין דוגמא פון התבוננות, און אזוי איז פאראהאן אָן א שיעור פסוקים אין תנ"ך און מאמרי חז"ל, בפרט אין זוה"ק און אין כתבי אר"י ז"ל - וועלכע זענען מגלה דעם עומק ווי ווייט עס גייט די רחמנות פונעם רבונו של עולם.

ווי קען מען חושד זיין דעם אויבערשטן אז ער איז שטרענג?

דער סארט התבוננות פרעגט אפ אלע נעגאטיווע מחשבות און עס שרייט צום מענטש: דו מעגסט האבן אזויפיל שכל, הארץ און נשמה, אז דו זאלסט זיך מתייחס זיין צום רבונו של עולם - אזויווי מען דארף זיך מתייחס זיין! פארוואס קומט זיך נישט פאר אזא גוטער און רחמנות'דיגער באשעפער, אז דו זאלסט פארשטיין אז ער איז דיין אב 'הרחמן'?! **פארוואס טראכסטו א גאנצן טאג אז דער רבונו של עולם שטייט אויף דיר מיט א שטעקן?! פארוואס טראכסטו א גאנצן טאג כאילו דו האסט א משגיח וואס פארלאנגט און ציהט פון דיר**, ער וויל נאך און נאך און מען איז קיינמאל נישט יוצא, און עס איז אזוי שווער?! פארוואס טראכסטו נישט אז דו האסט דעם גרעסטן אב הרחמן?!

דער קשר וואס אזא איד מאכט מיטן רבונו של עולם

א איד דארף זיך **ארומדרייען מיט א גוטסקייט אין הארץ - וויסנדיג אז דער רבונו של עולם האט געוואלדיג רחמנות אויף אים!** א איד דארף זיך ארומדרייען מיט א כח התפלה אין הארץ - וויסנדיג וויפיל מען קען זיך מתחטא זיין לפני קונו און זיך בעטן ביים רבונו של עולם! א איד דארף זיך ארומדרייען מיט א בטחון אין הארץ - וויסנדיג וויפיל מען קען זיך מחזק זיין מיטן רבונו של עולם! אזא איד מאכט אן אנדערן סארט קשר מיטן רבונו של עולם, עס איז אינגאנצן אן אנדערן שייכות מיטן רבונו של עולם, ער איז אריין אין אן אנדערן וועלט, אן 'עולם הרחמים'. און דערצו קומט נאך צו די סייעתא דשמיא וואס דער מענטש באקומט דורכדעם, ווייל פון אזא קשר - קומט אן אנדערע הנהגה, אן הנהגה פון רחמנות. אלע מלאכים שטייען און פרעגן: "פארוואס באקומט ער חסד, און יענער נישט?". ענטפערט מען זיי: "זייער פשוט, ער האט קונה געווען דעם 'מדת החסד'! ער האט זיך אויסגעארבעט אז ער איז געווארן אזא מענטש וואס מען דארף טון מיט אים חסד!".

ג.

דער אויבערשטער פארלאנגט נישט זיך איבערצורייסן

די שוועריקייטן פון די בחור'ישע יארן

עס איז פאראהאן א וויכטיגער יסוד וואס א בחור דארף וויסן - וועלכער איז א 'פועל יוצא' פונעם דרך פון 'רחמים' - דאס איז דער ענין פון זיך אפרוען ווען עס פעלט אויס. ווייל אינ'אמת'ן איז די בחור'ישע יארן נישט קיין לייכטע תקופה אין לעבן, מען רעדט שוין נישט ברוחניות - פון די אלע נסיונות וואס א בחור גייט דורך, נאר אפילו בגשמיות איז עס נישט גרינג. ווייל עס איז תקופה פון 'וואקסן', אנגעהויבן פון דער בר מצוה ביז צו די צוואנציג יאר וואקסט דער גוף און נפש, די כוחות הגוף והנפש האלטן זיך אינמיטן אנטוויקלען און אויסוואקסן, וואס דער בחור גייט אריבער א בריק פון 'קטנות' צו 'גדלות' - פון א 'קינד' צו אן 'ערוואקסענער מענטש'. און דאס איז אן אנגעשטרענגטער דורכגאנג, ווייל עס איז א צייט וואס מען שטעלט אוועק די יסודות אויפן גאנצן לעבן, ער הייבט אן מער צו טראכטן און שפירן, און עס פארעמט זיך דא אויס א געשטעל פון א מענטש, זיינע מדות, זיינע דעות און זיין גאנצער מהות ווערט יעצט אוועקגעשטעלט. דערפאר זענען די נערוועז פון א בחור זייער אנגעשטרענגט, ווייל דער דורכגאנג שטרענגט זייער שטארק אָן זיינע כוחות, סיי די כוחות המח און סיי די כוחות הגוף; ווי מען זעט בחוש אז א יונגער בחור קען זייער שנעל מבולבל ווערן, דאס קען אים מבלבל זיין און יענץ קען אים מבלבל זיין, סיי ברוחניות - די אלע נייע יצר הרע'ס וואס ווערן נולד, און סיי בגשמיות - די אלע פראבלעמען וואס בחורים מוטשען זיך, אזעלכע זאכן וואס אינ'אמת'ן הייבט זיך עס בכלל נישט אן - עס איז נאר א תוצאה פון אנגעשטרענגטע נערוועז.

דער גוף דארף זיך אפרוען מזמן לזמן

פון איין זייט רעדט מען כסדר, אז א בחור דארף זיך ארײנלייגן אין לערנען און עס זאל זיין ממש 'לא פסיק פומא מגירסא', נישט נאר אין די סדרי הישיבה, נאר אויך די פרייע זמנים זאל זיין אנגעפילט מיט תורה. אבער פון דער צווייטער זייט דארף מען אויך וויסן פונעם 'ביטולה של תורה זהו קיומה' (מנחות צ"ט.). עס קען זיך מאכן אמאל אז א בחור שפירט אן אנגעצויגנקייט, ער איז איבערגעשטרענגט וכדומה. דארף ער וויסן, אז **עס איז נישט קיין שום עבירה אז ער זאל זיך אביסל אויסטשוכען די נערוועז - אדרבה, עס איז גאר א מצוה!** טו פעולות פון 'מנוחה'; ווי למשל, נעם א טיי, ליין א מעשה ביכל, לייג זיך אביסל פריער שלאפן און רוה זיך אויס וכדומה! און טוה דאס מיט א כונה לשם שמים ממש! עס איז א מצוה צו זען אז די נערוועז און די כוחות הגוף זאלן נישט זיין אזוי איבערגעשטרענגט!

צדיקים און רבנים פלעגן פארן אויף אפרוה

עס איז גארנישט אנדערש ווי עס איז איינגעפירט ביי אלע רבי'ס און רבנים, אז נאך אן אנגעשטרענגטן חודש תשרי גייט מען אויף אפרוה. דארט פארשטייט יעדער מענטש אז עס קומט זיך זיי, די מענטשן טראגן דאך אויף זיך א מורא'דיגן עול, ברוך השם עס איז דא היינט א גרויסן ציבור כ"י וועלכע רייסן פון אלע זייטן, און די רבי'ס האבן נישט קיין מינוט צייט דורכאויס דעם גאנצן חודש, ממילא זענען זיי אנגעשטרענגט און דארפן זיך אפרוען. און דאס איז נישט נאר היינט, נאר אין אלע דורות איז אזוי געווען, רבנים פלעגן אייביג פארן אויף אפרוה; ווי מען זעט אין אלע תשובה ספרים, ווי יעדער גדול שרייבט אזעלכע לשונות ווי: "ואין הספרים עתה בידי, כי הלכתי לערי החצרים לשאוב אויר צח", וכדומה אזעלכע לשונות (לדוגמא זעה אין תשובות חתם סופר (חלק אה"ע חלק ב' תשובה קל"ט, וכן בכמה מקומות בספרו): "שילהי קייטא דדרכי לדור באחד מערי החצרים לשאוב אויר טוב, אז בין ערוגות הבשם אשתעשע בנעימות ידידי"). און אזוי איז אויך געווען ביי אלע צדיקים; ווי עס איז מקובל אסאך מעשיות וואס זענען פארגעקומען ביי צדיקים זייענדיג אין די קור ערטער. פונקט אזוי, קען זיך מאכן ביי א בחור נאך א שטיק צייט פון ליגן אין לערנען מיט התמדה רבה, אז ער איז איבערגעשטרענגט! און **ער איז גארנישט אנדערש ווי דעם אדם גדול! עס קומט זיך אים אויך זיך אפצורוען אביסל!** אודאי דארף מען היטן די סדרי הישיבה, ווייל א ישיבה שטעלט נישט געווענליך אוועק קיין סדרים וואס ברענגען אז דעם בחור'ס נערוועז זאל ווערן איבערגעצויגן. אבער אז עס מאכט זיך אמאל אז יעצט איז ער אנגעשטרענגט, איז גארנישט געשען, לייגט מען זיך אראפ אביסל פריער און מען רוהט זיך אויס.

אל יהיה שוטה - אָן שכל קען מען נישט לערנען קיין איין חסיד'יש ספר...

אודאי טאר מען זיך נישט נ□רן אין דעם, אז יעדעס מאל וואס עס דוכט זיך אים נאר אז ער איז אביסל אנגעשטרענגט, וועט ער נעמען א טיי און זיך גיין אפרוען... מען דארף האבן שכל! יעדע זאך דארף מען וויסן וואו און ווען! נישט יעדער ווערט אזוי שנעל איבערגעשטרענגט,

<<< המשך בעמוד הבא

נקודות:

דו מעגסט האבן אזויפיל שכל, הארץ און נשמה, אז דו זאלסט זיך מתייחס זיין צום רבונו של עולם – אזויווי מען דארף זיך מתייחס זיין! פארוואס קומט זיך נישט פאר אזא גוטער און רחמנות'דיגער באשעפער, אז דו זאלסט פארשטיין אז ער איז דיין אב 'הרחמן'?! פארוואס טראכסטו א גאנצן טאג אז דער רבונו של עולם שטייט אויף דיר מיט א שטעקן?!

~

איז דער 'אפרוען' אויך א געוויסער חלק פון עבודת ה', עס איז נישט סתם אז ער האט זיך יעצט אפגערוהט, נאר דאס האט אים צוגעגעבן א נייער קוק און געפיל אין גאנץ עבודת ה', אז מיר האבן ממש א פאטערליכער טאטע וואס האט רחמנות אויף אונז

דרכי הצדיקים

סיפורי קודש בדרכם של רבותינו הק' זי"ע

מלוה מלכה בירושלים עיה"ק תובב"א
מוצ"ש פרשת בא תשע"ט

- הרה"ק מראפשיץ זי"ע היה נוסע במשך ימי חייו להרבה צדיקי דורו, ואמר פעם על עצמו שנסע לר"נ רבי'ס, אבל מתוכם היה שלושה שהיה מחשיב בעיקר לרבותיו, והם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע, הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע והרה"ק הרבי ר' מענדל'ע מרימנוב זי"ע. והיה אומר: 'אין קורין לאבות אלא שלשה', היינו הג' צדיקים הללו שהם היו עיקר רבותיו.

  והיה להרה"ק מראפשיץ סדר מיוחד בכל שנה, כאשר נסע מביתו להסתופף אצל הצדיקים ולשבות אצלם. בתחילה התחיל את מסעו אצל הרבי מלובלין, ומשם היה נוסע אל הצדיקים האחרים. ולבסוף בדרכו חזרה אל ביתו, עבר שוב אצל הרבי מלובלין, ומשם שב לביתו. ואמר על כך: 'א איד דארף אנהייבן מיט שמחה און ענדיגן מיט שמחה' (יהודי צריך להתחיל עם שמחה ולסיים עם שמחה). ולכן היה פותח את דרכו אצל הרבי מלובלין, כי שם היה כולו שמחה, וכך גם סיים שם את סדרי נסיעותיו.

- שמעתי מאת הרה"צ מפאיע זצ"ל - שהיה בבחורתו משב"ק אצל הרה"ק מסאטמאר זי"ע בשנותיו הראשונות בארה"ב - כי פעם אחת דיבר עם הרה"ק מסאטמאר על מה שהרה"ק מראפשיץ מביא בספרו הק' כמה דברים מן הצדיקים אשר נסע אליהם, כמו הרה"ק הרבי רבי מיכל'ע מזלאטשוב זי"ע והרבי מלובלין ועוד, אבל כאשר הוא מביא דברים בשם הרה"ק מרימנוב הרי הוא מפליג מאד במעלת דבריו, וכמה פעמים הוא כותב עליו 'שכל דבריו דברי אלקים חיים'. ושאל את הרה"ק מסאטמאר, כי נראה מזה שהרה"ק מראפשיץ היה מחשיב את הרה"ק מרימנוב לרבו המובהק? ענה לו הרה"ק מסאטמאר: 'איך האב מקבל געווען פון מיין שווער דער פלאנטשער רב, אז ביי דעם ראפשיצער רב איז געווען דער עיקר רבי - דער רבי פון לובלין' (קיבלתי מפי חותני הרה"ק מפלאנטש זי"ע, כי אצל הרה"ק מראפשיץ היה עיקר הרבי - הרבי מלובלין).

  ושמא יש לפרש במה שהרה"ק מראפשיץ מפליג כ"כ במעלת דברי הרה"ק מרימנוב, דהיינו מפני שהוא היה אומר יסודות גדולים וחידושים מופלאים במיוחד, כמו שיכולים לראות גם בספרו מנחם ציון, אשר הוא יכול לומר דברים שהם מחודשים מאד, כמעט ממש כמו מדרש, בלי לציין להם שום מקור, ועל כך כתב הרה"ק מראפשיץ 'שכל דבריו דברי אלקים חיים', כי דבריו הם כמו תורה מסיני.

- הרה"ק הרר"א מדזיקוב זי"ע שוחח פעם אודות אביו הרה"ק מראפשיץ, ואמר: 'איך וועל נישט זאגן זיכער יָא, אבער זיכער ניין וועל איך אויך נישט זאגן, צו ער איז נישט געוועהן גרעסער ווי די אלע צדיקים וואס ער איז געפארן צו זיי'. (לא אומַר בודאי כן, אבל ודאי לא גם לא אומַר, אם הוא לא היה גדול יותר מכל הצדיקים שנסע אליהם). וכאשר היה כ"ק רבינו זי"ע מספר דבר זה, היה אומר: 'איך וויל גאר נישט זאגן צו וועם ער איז געפארן' (אינני רוצה כלל לומר אל מי נסע), שהרי נסע ממש אל הגדולים ביותר, כי כבר נסע אל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע ואל הרה"ק הרבי רבי מיכל'ע מזלוטשוב זי"ע.

- אחר פטירת הרבי מלובלין כשחזרו מן הלויה רצה הרה"ק מראפשיץ לעורר רחמים בשמים להביא את משיח, וענה ואמר בשברון לב: 'אונז האבן מיר נישט קיין רבי'ן, אונז האבן מיר נישט קיין רבי'ן, מ'דארפ'ן א רבי'ן, מ'דארפ'ן א רבי'ן' (אין לנו רבי, צריכים אנו לרבי). היה שם צדיק אחד אשר שמע את דבריו, ואמר לו: 'וואס פעלט ענק דען אין אונז, אונז זענען מיר דאך דא' (וכי מה חסר לכם אצלינו, הרי אנו עדיין נמצאים), והתכוין בזה לחזק את רוחו. ענה לו הרה"ק מראפשיץ: 'אַה איך האב נישט דאס געמיינט, איך האב דאך געמיינט דעם אמת'ן רבי'ן, דַבָּר אחד לדור' (לא לזה התכוונתי, אני התכוונתי אל הרבי האמיתי, דבר אחד לדור), והיינו כי רצה בזה לעורר רחמי שמים להביא את משיח, ואותו צדיק שענה לו כך הפריע את רצונו, כי לא היתה השעה ראויה לכך.

  ופעם פירוש על זה כ"ק רבינו זי"ע כי אע"פ שידוע כמה התנגד הרה"ק מראפשיץ אל מה שרצו הרה"ק מרימנוב ועוד כמה צדיקים להביא את משיח בדורו, כי טען אשר זה יגרום לריבוי חבלי משיח ר"ל (עי' במדור דרכי הצדיקים בגליון ל"ג). אכן כל התנגדותו אז היתה על מה שהם עסקו בפעולות והתאמצות מיוחדת ומפורשת על ענין זה. אבל כאן רצה הרה"ק מראפשיץ לעורר בדרך אגב אורחא עת רצון בשמים, ולהביא את משיח בבת אחת בלי חבלי משיח.

>>> המשך מעמ' הקודם

אלעס דארף זיין מיט א בקשת האמת און מיט שכל; ווי איך האב געהערט אמאל פון אמשינאווער רבי'ן זצ"ל וואס ער האט נאכגעזאגט פון א אלטן חסיד: דער 'תניא' זאגט אויף איין פלאץ: "ולא יהיה שוטה בהעלאת המדות" - דו זאלסט זיך נישט נארן אז דו ביסט שוין אויף דער מדריגה. האט יענער חסיד געזאגט: "באמת וואלט נאך יעדעס ווארט אין תניא געדארפט שטיין: 'ולא יהיה שוטה'. נאר 'בפירוש' - האט ער עס טאקע בלויז איינמאל געשריבן, אבער 'צווישן די שורות' - שטייט עס אינעם גאנצן ספר!". **אויב מען ווייסט נישט פונעם 'ולא יהיה שוטה', קען מען נישט לערנען קיין שום חסיד'יש ספר, ווייל יעדע זאך קען מען אויסטייטשן נישט ריכטיג.**

דער 'קנין בנפש' וואס מען איז קונה דורכן זיך אפרוען ריכטיג

מען מיינט נישט דא נאר דעם עצם זאך פון זיך אפרוען און מחזק זיין די כוחות הגוף, נאר מען מיינט מער דעם חלק 'השקפה' דערין: "אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו! דו זאלסט נישט מיינען אז דער רבונו של עולם שטרענגט דיר אָן מער פון וויפיל דו קענסט! דו זאלסט וויסן אז ער איז א 'בעל הרחמים' און ער וויל נישט פון דיר מער פון וויפיל דו קענסט! טאמער דו פילסט אז עס איז נישט פאר דיינע כוחות, זאלסטו זיין זיכער אז **דער 'אב הרחמים' שוינט דיר אויך! ער איז דיין טאטע און האט דיר גענוג ליב און ער וויל אויך נישט אז דו זאלסט זיך איבעררייסן!**". ווען מען קוקט עס אן אויף דעם אופן, איז דער 'אפרוען' אויך א געוויסער חלק פון עבודת ה', עס איז נישט סתם אז ער האט זיך יעצט אפגערוהט, נאר דאס האט אים צוגעגעבן א נייער קוק און געפיל אין גאנץ עבודת ה', אז מיר האבן ממש א פאטערליכער טאטע וואס האט רחמנות אויף אונז.

עס איז א חלק פון די 'השגות אלקות'

מען זעט אז באלד ביי מתן תורה שטייט אין פסוק (דברים ל"ב י"א): "כנשר יעיר קנו" - פונקט ווי אן אדלער וועלכער האט רחמנות אויף זיינע פייגעלעך און וועקט זיי אויף צוביסלעכווייז, אזוי אויך האט דער רבונו של עולם זיך נישט באוויזן אויפאיינמאל - וואס דאס וואלט געווען זייער שווער צו פארנעמען - נאר ער איז געקומען פון אלע פיר זייטן. עס איז נישט פשט אז דאס איז א טעכנישע עצה, וואס דער רבונו של עולם האט געוואוסט אז טאמער מען וועט זיי צופיל אנשטרענגען - וועט עס נישט ארבעטן, זיי וועלן עס נישט קענען פארנעמען, דערפאר איז ער געגאנגען צוביסלעכווייז און אזוי וועט עס בעסער ארבעטן, ניין! נאר דער פשט איז: דער אויבערשטער קומט דא צוגיין מיט א מורא'דיגע תורה, נורא נוראות! אבער דער וועג וויאזוי מען גיבט דאס איבער פאר אידן איז: מיט רחמנות! זייער פאמעלאך און צוביסלעך, דער רבונו של עולם קומט 'כנשר יעיר קנו', לאט לאט - לויט די כוחות פון יעדן מענטש באזונדער! אזוי גיבט מען תורה! און דאס איז א חלק פונעם 'התגלות אלקות' פון מתן תורה, דער רבונו של עולם גיבט דאך די תורה ווייל ער וויל אז מען זאל אים 'קענען', נו, **אויב דו מיינסט אז דער רבונו של עולם איז שטרענג - קענסטו אים נישט!** דו ווילסט האבן א ריכטיגע השגה אינעם רבונו של עולם?! זאלסטו וויסן אז ער איז אן 'אב הרחמים'! דע את אלקי אביך ועבדהו!

כי הוא ידע יצרנו

דער יצר הרע פרובירט אראפצומאלן עבודת ה' ווי כאילו עס איז צי שווער, און שפעטער הייבט ער אן מיט קושיות און בלבולים וואס ער דרייט א קאפ. דערפאר דארף מען וויסן: מען טאר נישט גלייבן דעם יצר הרע! עס איז נישט ריכטיג! **עבודת ה' איז זייער בא'טעמ'ט און צוגענגליך! דער רבונו של עולם פארשטייט אונזערע כוחות און ער פאדערט נישט פון אונז עפעס וואס איז צי שווער!** דאס איז בלויז איינע פון די פרטים פונעם מהלך פון 'רחמים' אין עבודת ה'. און מען קען זייער אסאך שטייגן פון דעם מהלך, בפרט אין דעם דור. א מענטש וואס פירט זיך מיט אזא הנהגה, וועט אנקומען צו א גרויסע מדריגה - גארנישט קלענער ווי דער צווייטער וואס גייט אויפן דרך פון 'שור'.

מערכת השיעורים
בארה"ב: 718.536.2347
בארה"ק: 072-3323310

כל הזכויות שמורות
למכון תולדות יהודה סטיטשין - להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א
אין להעתיק שום חלק מגליון זה בלי רשות המערכת

ניתן לקבל מידי שבוע במייל:
gilyondoeihu@gmail.com
Tel. 718.438.0032 #3